

STARÉ HOBZÍ

leží severovýchodně od Slavonic na mírném horském svahu, v 530 m. n. m., se 160 domy, 715 obyvateli, 1746 ha, poprvé zmíněno už v roce 1190, kdy bylo založeno společně s kaplí, výčepem a mlýnem Konradem Otto Herzogem z Čech 25. října.

Farní kostel je zasvěcen Svaté Marii a Svatému Andreasu. Stará, velmi cenná socha Marie na oltáři, je podle farské historiky dárek od obce Holešice při příležitosti přestoupení od protestantské ke katolické víře v roce 1620.

Označení Staré Hobzí bylo zavedeno pro rozlišení od nově vzniklé vesnice Nové Hobzí („Neonhard) v roce 1676, které bylo založeno pánem Antonem Josefem von Schneidau.

Dnešní zámek, s jehož stavbou začal Max Franz von Deblin v roce 1726 a kterou dokončil jeho syn Franz Anton Freiherr von Deblin v roce 1733, měl zámeckou kapli zasvěcenou Sv. Tomáši. Velkolepá stropní malba Felixe Antona Schefflera z roku 1728 představuje korunování Marie.

Ve spodním panství ležící tvrz byla zmíněna již v roce 1353, byla ale již 1415 stržena. Na jejím místě nebo v jeho blízkosti byl zřízen starý zámek, který byl ale již před rokem 1700 zničen švédskými vojsky během třicetileté války. Toto panství bylo sídlem šlechtických pánů. Horní panství patřilo klášteru Bruck u Znojma. Hraběnka Marie Margarethe Trautson von Falkenstein koupila v roce 1685 část panství od opata Gregora Kleina. Smlouvou z 16. července 1702 přešlo panství do vlastnictví rytíře Maximiliana Franze von Deblin (zemřel 1732). Mezi roky 1711 a 1720 byl zpustlý a neobyvatelný starý zámek v dolním panství zničen (jeho sídlo bylo v roce 1676 založené Nové Hobzí Antonem Josefem von Schneidau) a byla započata nová stavba zámku ve Starém Hobzí, který ale neměl stát na místě bývalého zámku, ale několik set metrů severovýchodně, čili v horním panství.

Hranici mezi oběma panstvími tvořila tvořila obecní cesta vedoucí z východu na sever, ale pevná hranice mezi horním a dolním panstvím nikdy neexistovala. Farní kostel tehdy společný pro obě samostatné obce ležel v horním panství a byl navštěvován lidmi i ze spodního panství. Kněžské vedení mělo svou duchovní správu v Premonstrátském klášteře Klosterbruck.

Socha Sv. Johanna na návsi, socha Sv. Marie před zámekem a socha Sv. Margarethe vlevo od vchodu do farního kostela pochází ze v roce 1785 pozvednutého kostela Montserrat.

Staré Hobzí nemá žádný válečný pomník, zato ale stojí skoro na všech cestách kříže a boží muka, např. na asi 1 km dlouhé cestě k Bruckmühle: Pokorný kříž, Pokorný boží muka, Seidl kříž na odbočce k Bruckmühle, a před příjezdem k mlýnu samotnému kaple zbudovaná Josefem Coufalem v roce 1920. Na Jemnické cestě stojí: Vorreiter kříž a „Thomerl“ kříž. Na cestě do Veselíčka stojí Boží muka z roku 1721, ze stejné doby i Floriánská kaple před Veselíčkem, dál na jih na půli cesty k Janovu stojí socha Sv. Josefa, v jejíž blízkosti byl roku 1784 zavražděn Starohobezký hostinský Fosef Franz Graf Deblin. Sochu zde nechal v roce 1785 postavit novosadský farář Joh. Aug. Hoffmann. Na staré hřbitovní cestě stojí Wallisch kříž, na staré Dačické ulici na kopci naproti lomu Taufer kříž, na Holešické cestě stojí na okraji pole „Pfarrerbreiten“ - železný kříž od Dechanta Bárta, na polní cestě do Panenské kříž od Johanna a Marie Vorreiter, na Vnorovické silnici železný kříž vybudovaný Johannem a Marií Wanko. Potom se v předzahrádce domu čp. 126 nachází malá Boží muka. Všechna tato Boží muka a kříže stojí ještě dnes, ovšem s českými nápisy a bez jména zakladatele.

V 18. století založil ve Starém Hobzí Johann Peter Flick průmyslový podnik.

V roce 1780 vznikla starohobezká fabrika na bavlnu s barvírnou, bělírnu, varnou na ocet a tiskařstvím. První spřádací stroj, ještě v roce 1819 jediný svého druhu na Moravě, tvořil základ průmyslového podniku, vzniklého po roce 1824. Soukromá fabrika na bavlnu je zmíněna poprvé v roce 1836. V roce 1813 proběhlo znovuzřízení jedné sice už Debliny do života povoláné, ale brzy opuštěné fabriky na sklo v Philippsthal. 1839 byla nová fabrika na sklo znovu uvedena mimo provoz a místo toho byl zřízen Janov.

V celém panství bylo dříve 15 rybníků, a to 13 lovných a 2 chovné rybníky, později byly všechny vypuštěny a přeměněny v louku.

Asi hodinu cesty od Starého Hobzí leží západním směrem Grubberg (597 m), onen bod, nazýván císařem Friedrichsem I. Barbarosou při Říšském sněmu 1179 „Ouwergube“. Tato hranice, až na malé změny, zůstala do současnosti.

Trhová obec Staré Hobzí - od 1908 povýšena na tržiště, nicméně bez tržního práva, měla dvoutřídou německou a trojtřídou českou národku jako i čtyřtřídou měšťanku, jednu německou a jednu českou mateřskou školu, od roku 1869 poštovní úřad (původně spadala pod poštu v Jemnici, později ve Slavonicích), jednu spořitelnu, sbor dobrovolných hasičů, jednu porodní bábu, jeden družstevní lihovar a 3 statky: Veselíčko, Janov a Hejnice, státní správu statků (od 1938-1945 nazývána říšská sféra) v Janově, státní lesní službu v blízkosti Hejnice jako i státní hájovnu v Johannestal. Dále 3 pekařství, 3 hostince, 3 obchody se smíšeným zbožím, 4 obuvníky, 2 holiče, 2 stolaře, 1 koláře, 1 zámečnicka, 2 kováře, 2 zelináře, 2 sběrná místa vajících, 1 obecního sluhu, 1 ponocného a 1 strážce polí jako i několik zedníků a 2 strážné (strážci ulic). České školy, četnická stanice a úřad starosty sídlily v zámku, kde se nacházelo také několik soukromých bytů.

Stav ekonomického hospodářství v čase Josepha II.

Kupní smlouvou z 13. prosince 1937 přešel zámek na osm starohobezkých občanů. V roce 1843 byl zámek a panství Staré Hobzí ve vlastnictví Markgrafa Pallavicini (1843-1876), po jeho smrti (7.3.1875 ve Vídni) pak Alexandra Pallavicini (zemřel 14.4.1933 ve Vídni). Během státních pozemkových reform mu bylo panství 1. října 1924 zabaveno, ale zámky ve Starém Hobzí a Jemnici jako i některé pozemky mu byly ponechány.

Statek Veselíčko vznikl v roce 1712, poté co nechal zbourat Max Franz von Deblin mezi roky 1711 a 1720 starý a chybně vystavěný zámek s pivovarem v dolním panství a nechal vybudovat Veselíčko. (L.A., Sig. „Louka“, Quat. 86) Nosil starohobezké čp.70.

Statek v Johannestal (údolí Janova), Janov, vznikl v roce 1839 na místě domu patřícího k Novému Hobzí, který měl čp. 17. Dnešní statek nese čp. 148. Naproti tomuto statku, tam kde dnes stojí čp. 115 (kancelář správy statků), stála kdysi budova starohobezké fabriky na sklo, která vděčí svému oživení v roce 1814 Johannu Peterovi Flicks a která byla v provozu do roku 1818.

Hejnice, statek patřící ke Starému Hobzí, je poslední zbytek bývalé vesnice „Hodice“, německy „Hoditz“, v roce 1447 také „Hodětic“ (Brunner Landtafel III, 69, XI, 11, XII, 646). Ve smlouvě mezi bratry Heinrichem Burkhardem a Antonem Josefem von Schneidau z 8. června 1675 vzniká v tuto dobu „statek Hödnitz“, ale už žádná ves tohoto jména. Tento statek nese starohobezké čp. 151. Z českých zdrojů vyplívá, že ves Hodice vznikla ve 2. polovině 15. století.

Voda řeky Dyje dnes již nepohání žádný mlým v této oblasti. Ještě roku 1945 to byly dva mlýny: Bruckmühle a NeuharterMühle. Ještě dříve jich bylo pět:

1/ Aumühle (čp. 74), panský mlýn, obhospodařovaný rodem Pächtern. V roce 1904 byl mlýn zrušen a přestavěn na hospodářské budovy.

2/ BöhmMühle nebo OberguterMühle. Tento mlýn stál pod Holešickou lávkou a vodu k němu přiváděl ještě dnes dobře rozeznatelný mlýnský náhon. Mlynáři jmenovaní ve farních matrikách Starého Hobzí byli Češi (v hovorové němčině „Böhm“), jejichž hovorové pojmenování dalo název nejen mlýnu, ale i sousednímu údolí („Böhmleiten „). Předpokládá se, že mlýn byl 1672 zničen požárem a více už nevystavěn.

3/ Bruckmühle (čp. 73) při ústí Wölking- nebo Felix- potoku do řeky Dyje, podle listiny z 25. října 1190 postaven s podporou tehdy nově založeného Premonstrátského kláštera Bruck u Znojma (odtud odvozen název mlýna). Ze smlouvy z 8. dubna 1369, ležící ve farním archivu ve Slavonicích se dozvídáme, že místní mlynář dal půlku mlýna svému švagrovi a z dějin kláštera Bruck u Znojma víme, že opat kláštera Sigmund Kohel před rokem 1615 prodal mlýn starohobezkému statkáři z Dolního panství Heinrichu Zahradeckému ze Zahrádek. Po požáru v roce 1901 převedla rodina Seidl mlýn do českého vlastnictví a usídlila se ve Slavonicích.

4/ Panský mlýn Hofmühle měl svou polohu u dnešního čp. 105 v údolí Janova, u bývalé hájovny. Příkop pro přítok a odtok vody je ještě dnes dobře znatelný. Po roce 1700 není Hofmühle ve farních matrikách označován jako mlýn, protože jej Johann Peter Flick kolem roku 1800 nechal přestavět na fabriku na bavlnu. Teprve když Johann Pexa 25. září 1849 koupil budovu čp. 105, nechal zde vzniknout opět mlýn a pilu. 3 září 1868 koupil tento mlýn Karl Blach ze Slavonic, 1. září 1880 pak Alexander Markgraf Pallavicini - ten ho nechal zbourat a dal vystavět čp. 105, ze kterého se v roce 1924, poté, co byla tato budova vyvlastněna, stala státní hájovna.

5/ Mlýn v Novém Hobzí, před založením této vesnice Antonem Josefem von Schneidau v roce 1676, ležel původně 250 m po řece na pravém břehu Dyje a získal svou nynější polohu až po zbourání zámku.

Ze starého mlýna se dochovaly zbytky zdiva a řečiště potoka Mühlbach, dnes porostlé stromy, který ústí asi 107 kroků jižně u později založené hráze zase do Dyje. 1945 byl mlýn sídlem Josefa Šulaka, který ho provozoval až do své smrti v roce 1952 (HB 1958, S. 146-148).

V obecní oblasti vedou přes Dyji následující dřevěné lávky a mosty: Holešická lávka a lávka pod hájovnou čp. 105, panský dřevěný most u pily čp. 108 v údolí Janova a obecní dřevěný most v Novém Hobzí, který byl po roce 1945 z nepochopitelných důvodů stržen a později nahrazen úzkou železnou lávkou. Od roku 1864 stojí pod Bruckmühle kamenný most, který slouží jako jediný pro přepravu, ale při tání ledů nebo velké vodě se stává nepoužitelným. Od tohoto mostu je odvozen název tohoto údolí až k pile, popř. k hájovně (v Mutenské obecní oblasti) - Johannestal (údolí Janova). Zalesněné horské svahy doprovázející řeku Dyji na své cestě k dolnorakouské hranici se až k ústí do Německé Dyje u Raabs tu a tam stávají strmými skalními stěnami.

+++

+

ČESKÝ RUDOLEC

510 m n.m., 102 domů, 405 obyvatel, 792 ha, původně jen Rudolec, od 1720/21 „Český“ Rudolec. Farní obec leží 8,5 km severovýchodně od Slavonic v krásném údolí obrostlém stromy a první zmínka o ní je již z roku 1343.

Dvoulodní kostel opatřený křížovou žebrovou klenbou je zasvěcen Sv. Johannesu Täuferovi a pochází z 15. století. Je 20 m dlouhý a přes 8 m široký. Ve věži s korunní římsou jsou zavěšeny tři zvony. Z náhrobních kamenů nacházejících se v kostele je patrné, že jeden patří Wenzelovi von Maires a druhý Ulrichovi von Maires.

Dříve se nacházela v Českém Rudolci tvrz, která existovala ještě ve 14. století. Dnešní zámek pochází z doby kolem roku 1860 a je vystavěn v tzv. normansko-gotickém stylu. Obnova zámku proběhla za panského majitele Michaela Angela Picchioni. Založil také nadaci pro chudé školáky, v našem kraji první svého druhu. Jako bývalý profesor stavitelství na K.k.Genie-Akademii převzal Picchioni konstrukci krovu kostela Montserrat, jehož střecha odolává náporům větru dodnes. Picchioni byl ve vsi velmi oblíbený a obdivovaný.

Založení německé školy je spojováno s rokem 1788. Do roku 1938 byla v Českém Rudolci jedna dvoutřídní německá a jedna jednotřídní česká národka, jedna čtyřtřídní česká měšťanka, do které chodily převážně děti z okolních obcí.

26. března 1940 se narodila v Českém Rudolci spisovatelka a lyrička Maria Stiefl-Čermak, dnes domovem ve Freiburg im Breisgau v Německu.

V okolí Českého Rudolce se nachází mnoho rybníků a bludných balvanů. Čertův kámen je vyhledávaným výletním místem. 655 m vysoká Stříbrná hora připomíná, že zde kdysi bylo dolováno stříbro.

Čertův kámen u Českého Rudolce leží východním směrem k panství Rudolec patřícímu statku Penikov, v poustevně nedaleko cesty vedoucí podél lesního potůčku. Mohutný kamenný blok má výšku 1,6 m a tvar obrovské hlavy. Není to náhodná hříčka přírody, ale kámen opracovaný lidskou rukou, jen nikdo neví kým a kdy byl opracovaný. Kdo by to mohl kdy vypátrat?

K tomuto bludnému kamenu lidmi označovanému jako „Čertův kámen“ se váže pověst, že se jedná o dílo čerta, který zde odpočíval při toulkách česko-moravskou příhraniční oblastí a z nudy zde vytvořil z kamene svou podobiznu. Zrovna se chystal vytesat rohy, když se ozval z blízkého Rudoleckého kostela zvon. Sotva zaslechl jeho zvuk, nechal nehotový žulový blok blokem a ze strachu z prokletí pádil co nejrychleji pryč. (Hruschka, HB 1952, S. 118)

+

U Českého Rudolce ležela osada Klenová, zaniklá vesnice, která je zmiňována v letech 1437-1464 a nacházela se severozápadně od Českého Rudolce.

Zemská komise udává v letech 1669-1679 ještě další čtyři zpustošené osady : Roszenaw a Batzenhoff (u Matějovce), Eyvanč (Matějovce), Peyningen (Peningen) (panský dvůr u Stoječína).

+++

+

DANČOVICE

obec ležící 7 km jižně od Jemnice v 482 m n.m., měla 37 domů, 191 obyvatel a 539 ha pozemků. Byla to bohatá rolnická ves, rozprostírající se na plošině jen několik málo minut východně od Dešné. V jejím středu stála malá kaple a válečný pomník.

Dančovice byla dříve samostatná obec, v roce 1514 zmiňovaná jako Danczowicz, dnes tvoří část obce Dešná.

V roce 1600 prodává Georg Christoph von Gundersdort pevnost a ves Pullitz i s obcemi patřícími k jeho panství - to byly obce Dančovice, Plospitz a Lospitz Ursule Loranth von Inka, která byla provdaná za Johanna Čejku von Wolframitz. (Landtafel Brünn XXIX, 24, Gerichtliche Vorladungsbücher (Půhoň) Brunn XXXVI, 1, XXXVIII, 211, Hosák, S. 173)

Dříve se nazývala obec Dančovice „Diadawitz“, v parcelním protokolu z roku 1859 už se mluví o „Diedowitz“. V telech 1561-1636 je zmiňován na místě dnešní obce Dančovice stojící statek „Trnkwitz“ (Trnkvice), který byl do začátku 17. století samotou a patřil pánu z Chvalkovic, Heinrichu Kořensky von Tereschau. (HB 1952, S. 536)

+

Obyvatelstvo Dančovic bylo čistě německé. Tím, že ves leží na cestě Dešná - Uherčice, a od Dešné je vzdálena asi půl kilometru, existuje mnoho možností, jak se dostat do vzdálenějších měst (Jemnice, Slavonice, Frain nebo Znojmo).

+++

+